

Varavoimaa Farmarille muutoksiin

Tunnusluvut ja Talouden ABC -työkalut taloudenhallinnan tukena

Riitta Seppälä ja Antero Kaappa

Varavoimaa Farmarille muutoksiin -hanke

MTK-Satakunta

Varavoimaa Farmarille muutoksiin
Talouden ABC 11_2021

MTK-Satakunnan Varavoimaa Farmarille muutoksiin -hankkeen tavoitteet

- A. Maatalousyrittäjien valmiuksien vahvistaminen tarvittaviin tulevaisuuden muutoksiin; taloutta, muutoksia ja ja hyvinvoinnin tukevat tilaisuudet, työkalut ja henk.koht. tuki
 - B. Vaikeuksissa olevien viljelijäperheiden auttaminen ensiapuna
 - C. Maatalousyrittäjien sidosryhmien yhteistyön edistäminen
- Hankeaika syyskesään 2022 saakka

MIKSI SE, JOKA TEKEE ENITEN, SAA VÄHITEN?

TUOTTAJAN OSUUS

NAUDAN JAUHELIHA (10%)	3,19€/KG
BROILERIN RINTAFILEE	1,32€/KG
BROILERIN KOIPIREISI	1,32€/KG
LATTIKANANMUNA A-LUOKKA	1,11€/KG
PORSAAN KASSLER PALA	1,66€/KG
LUOMURUISLEIPÄ	0,21€/KG
OLUT	0,04€/L
KAURAJUOMA	0,07€/L
PERUNA	0,18€/KG

MUUT

NAUDAN JAUHELIHA (10%)	5,61€/KG
BROILERIN RINTAFILEE	10,14€/KG
BROILERIN KOIPIREISI	1,14€/KG
LATTIKANANMUNA A-LUOKKA	1,48€/KG
PORSAAN KASSLER PALA	6,16€/KG
LUOMURUISLEIPÄ	4,27€/KG
OLUT	3,01€/L
KAURAJUOMA	1,47€/L
PERUNA	0,70€/KG

KULUTTAJAHINTA

NAUDAN JAUHELIHA (10%)	10,04€/KG
BROILERIN RINTAFILEE	13,06€/KG
BROILERIN KOIPIREISI	2,8€/KG
LATTIKANANMUNA A-LUOKKA	2,95€/KG
PORSAAN KASSLER PALA	8,91€/KG
LUOMURUISLEIPÄ	5,11€/KG
OLUT	3,48€/L
KAURAJUOMA	1,75€/L
PERUNA	1€/KG

Mitä syitä talousvaikeuksiin?

1. Tilapäiset vaikeudet
2. Toiminnan huono kannattavuus
3. Yksityistalouden menot liian suuret tuloihin nähden
4. Liian suuret riskit ->

liian iso velka- ja/tai työmäärä tulokseen ja omiin voimavaroihin nähden

Keinoja talouden tasapainottamiseen

1. Jos syynä tilapäiset vaikeudet

- Luottojen uudelleen järjestelyt -> uudet lyhennysohjelmat ja/tai lyhennysvapaudet
- Tililimiitin korotus
- Pidemmät maksuajat laskuille ja veroille (-> mistä pienimmät viivästyskorot)
- Metsän kestävät hakkuut, edelleen hyvä hintataso
- Veroennakoiden tarkistus oikealle tasolle
- Lomitusmaksujen huojennuksen hakeminen
- Ulkopuolinen apu: esim. oma tilitoimisto, Neuvo2020-neuvojat, Varavoimaa Farmarille
 - maksuvalmiuslaskelmat ja budjetit

Keinoja talouden tasapainottamiseen

2. Jos syynä toiminnan huono kannattavuus

- Selvitetään, mikä kannattaa, mikä ei
- Tuotannon, talouden, oman ja muiden johtamisen osaamisen parantaminen
 - Koulutus
 - Neuvonta - > Neuvo 2020 – 15 000 €:n edestä maksuttomasti
 - Kannattavuuden parantaminen säästö- ja/tai tehostamistoimin
 - Investointien tarkka suunnittelu, etenkin koneinvestoinnit vievät helposti kannattavuuden
- Kannattamattoman toiminnan hallittu alasajo -> tärkeää huolehtia viljelijäperheen jaksamisesta muutoksessa
 - Tuotantosuunnan muutos
 - Maatilan ulkopuolinen työ
 - Toiminnan alasajo
 - Eläke

Kuinka kauan voi toimia tappiolla?

Porsaan hinta				55
Rehukulut				36
Ensikoiden kulut				6
Muut materiaalit (mm. lääkitys, siemennnys)				7
Palkkakulut				11
Liiketoiminnan muut kulut (mm. sähkö, lämpö, kunnossapito)				9
Kulut yhteensä				69
Tappio per porsas (ennen poistoja ja rahoituskuluja)				-14

Keinoja talouden tasapainottamiseen

3. Jos syynä liian suuret yksityistalouden menot tuloihin nähden

- Yksityistalouden menot selville
- Maa- ja metsätaloudelle sekä yksityistaloudelle omat tilit
(Jos ei ole, vähintään laskettava muutaman esimerkkikuukauden otannat
esim. helmi-, kesä,- joulukuu)
- Kk-budjetti koko perheelle ja kulujen seuraaminen
- Oman ja perheen kulutustottumisten muuttaminen
- Kohtuutason yksityiskulutus, vrt. esim. takuusaatio.fi, martat.fi

Keinoja talouden tasapainottamiseen

4. Jos syynä suuri työ- tai velkamäärä voimavaroihin nähden

- Työmäärän vähentäminen ja omien voimavarojen parantaminen
- Velkamäärän vähentäminen esim. osarealisoinnilla, etenkin koneet, laitteet ja kiinteä omaisuus, joita ei tarvita tuotannossa tai koko toiminnan hallittu alasajo
- Oman hyvinvoinnin edistäminen
- Hyvä suunnittelu, stressin ja ajanhallinta (työnohjaus avuksi!)

**Yhteydenotto ajoissa ulkopuolisiin tahoihin
avun saamiseksi**

TALOUDEN PERUSKYSYMYKSET

- KANNATTAVUUS
 - Kannattaako tämä, riittääkö tulos meille?
- MAKSUVALMIUS
 - Riittävätkö rahat aina?
- VAKAVARAISUUS
 - Onko pääomarakenne terve, omaisuuden ja velkojen suhde

Veroilmoituksesta laskettavat tunnusluvut

- Antavat kuvaa maatalan talouden tilasta ja kehityssuunnasta
- Vertailut useammalta vuodelta, eri tuotantosuintien ja tilojen välillä
- Tunnusluvut vajavaisia, koska maatalouden muistiinpanoissa ja veroilmoituksessa
 - Omaisuudesta (rakennukset, koneet, pelto, osuuspääoma ym.) vain verotusarvot, eikä esim. varastojen arvoja eikä tilivaroja mukana
 - Ei kahdenkertaista kirjanpitoa ja vain maksuperusteisuus
 - > Ei ostovelkoja (lasku tullut, ei vielä maksettu) eikä myyntisaamisia (tuote myyty, ei vielä saatu rahaa)

Kannattavuus heikentynyt

- Kannattavuustiedot saa pääosin maatalouden kirjanpidosta ja 2-lomakkeelta, lisäksi huomioitava etenkin huomattavat ostovelat (varsinkin maksurästit) ja myyntisaamiset
- Kannattavuuden tunnuslukuja:
 - **Käyttökate (%) ja sen kehitys**
 - Suorat rahamenot tuloista %
 - Oman pääoman tuotto%

Käyttökate on tärkeä tunnusluku

= maatalouden tulos + poistot + tasausvaraus + korot
= tulot - suorat rahamenot

- Käyttökate (euroina ja suhteessa liikevaihtoon %) mittaa, miten varsinainen toiminta kannattaa. Käyttökatteen tulisi riittää ainakin veroihin ja lainojen lyhennyksiin ja korkoihin sekä elämiseen ja ylläpitoinvestointeihin.
 - Keskimäärin maatiloilla 30-40 % liikevaihdosta. Käyttökate ei anna oikeaa kuvaa, mikäli on huomattavia
 - Laskuja rästissä (ml. eläinluotot)
 - Laskuja maksettu etukäteen
 - - > ym. eriä, jotka kohdistuvat kirjanpidossa ”väärän vuodelle”
- Mm. pankit ja ProAgria vähentävät käyttökatteesta myös palkkavaatimuksen (25-40000 €/v) -> käyttökate pienempi

Varavoimaa Farmarille muutoksiin
Talouden ABC 11_2021

Verolomakkeen 2 tärkeitä lukuja

esimerkki Talouden ABC -excel-työkalun osasta

Maatilani TULOS ja KANNATTAVUUS

Maatalouden veroilmoituksen (2-lomakkeen) tiedot €	2020	2019
Liikevaihto =maatalouden tulot yhteensä (s. 1 verolomake)	310000	300000
Menot yhteensä (s. 2)	270000	250000
- josta poistot (s. 2, kohta 8)	20000	25000
- josta tasausvaraus (s. 2, kohta 9)	0	10000
- josta korot ym. rahoituskulut (s. 2, kohta 10)	8000	5000
Suorat rahamenot (menot-poistot-tasausvaraus-korot)	242000	210000
Maatalouden tulos (s. 2)	40000	50000
Maatal.tulos + poistot + tasausvaraus + korot = käyttökate	68000	90000
Käyttökate% (= 100 x käyttökate/liikevaihto)	22 %	30 %

Lisätietona:
vuonna 2020 ostettu
vuokrapelto omaksi
pankkilainalla (120 t€)
sekä kylvökone
osamaksulla (30 t€) ,
(käytetty 2 v.
tasausvaraukset

Maatilan maksuvalmius vaihtelee

- Lyhyellä tähtäimellä maksuvalmius on kannattavuuttakin tärkeämpi
- Pitkällä tähtäyksellä hyvän maksuvalmiuden ehtona on riittävä kannattavuus
- Maksuvalmius tiukilla ilman suunnittelua etenkin syksyllä ennen tukien maksua ja sadon myyntiä sekä laajennusinvestointien yhteydessä
- Maksuvalmiutta voidaan ennakoida, kun seurataan esim.
 - Mihin tuloksesta jää rahaa (=käyttökate), riittääkö?
 - Poistojen suhde velan lyhennyksiin, onko samaa suuruusluokkaa?
 - Velat/käyttökate (yli 5 -> maksuvalmius us. koetuksella)

Maksuvalmiuden suunnittelu ja seuranta

Maksuvalmiuden suunnittelun apuvälineitä ja laskentapohjia

- kk- tai ¼ -vuosibudjetti ja kassavirtalaskelmat
- Talouden ABC -laskentatyökalu: esimerkki ”Mihin **käyttökate**en tulee riittää”

Maatilani MAKSUVALMIUS

	2020	2019	
Käyttökate=maatal.tulos+poistot+tas.varaus+korot	68000	90000	= Tulot - suorat rahamenot
- verot	-10000	-12500	
- korot	-8000	-5000	v. 2020 lisämaan osto pankkilainalla
- lainojen nettolyhennykset	-40000	-10000	ja kylvökoneen osamaksulla, yht. 150 t€
- rästimaksut	-10000	0	
- yksityismenot	-20000	-24500	
-> ylläpitoinvestoinnit ja säästöön/oman pääoman korvaus (+) tai tulot muualta (-)	-20000	38000	Jos neg.-> rahat esim. puun myynnistä palkkatuloista, lisälainoituksesta tms.
Poistot/lyhennykset	0,5	2,5	
Velat/käyttökate	4,9	2,4	v. 2020 velat yht. 330 t€

Huomioi maksuvalmiudessa

Yleisimmin maksuvalmiusongelmia tulee, kun

- Talouden perusasiat eivät ole hallinnassa, eikä ole kuukausibudjetointia
- On tehty liian suuria investointeja maksukykyyn tai taitoihin nähden
- Lainoilla on liian lyhyet maksuajat. Kun yritetään suoriutua isoista lyhennyseristä, alkaa kertyä muita laskurästejä. Koneiden osamaksurahoituksissa vain 1-5 vuoden maksuajat.
- Tehdään investointeja, jotka eivät lisää suoraan tuottavuutta, esim. traktorin tai kuivurin uusiminen tai vuokrapellon osto omaksi
 - Investoinnit, joita ei voi vähentää verotuksessa, kuten pellon osto, joudutaan maksamaan kokonaan verotuksen jälkeisellä tulolla
- Yksityistalouden menoja ei seurata ja ne ovat liian suuret tuloihin nähden
 - Yksityistili ja maatalouden tili erikseen

Vakavaraisuus useimmilla maatiloilla melko hyvä

- Verrataan velan suhdetta omaisuuteen tai liikevaihtoon

Tunnuslukuja:

- **Omavaraisuusaste%** - kuinka suuri osa maatilan omaisuudesta on omaa eikä pankin tai muiden velkojien ”omistamaa”
- **Suhteellinen velkaantuneisuus%** – verrataan velan määrää liikevaihtoon

Maatalouden omaisuuden arviointi

- Talouden ABC -laskentapohja helppo apuväline, esimerkki:

OMAISUUSLAJI	ha/ yksikköä	€/ha €/yksikkö	yht. €
Varovainen arvio, käyvät arvot			
Omat pellot	40	8000	320000
Rakennukset			50000
Koneet ja kalusto			100000
Maatilan sijoitukset (esim. osuuspääomat, osakkeet)			20000
Eläimet			20000
Tuotevarastot, esim. vilja, täysrehu			5000
Tarvikevarastot, esim. lann. & kasvinsuoj.aineet			1000
Muu maatalouden omaisuus			
Tilivarat (jos yksityistili erikseen)			4000
<i>Yhteensä maatalouden omaisuus</i>			520000

Kaikki vastuut huomioon, esimerkki

Maatilani VELAT ja muut VASTUUT

VASTUULAJI	KOKONAISVASTUUT 31.12.2020			LYHENNYS- OHJELMA €/v	laina-aika v
	yht. €	korko%	korko		
		keskimäärin	€/v		
Pankkilaina 1	170000	1,5 %	2550	10000	17
Pankkilaina 2 (v. 2020 alussa ostettuun lisämaahan)	105000	3,0 %	3150	15000	7
Luotollinen tili	10000	3,5 %	350	0	
<i>Yhteensä vakuudelliset pankkiluotot</i>	285000	2,1 %	6050	25000	
<i>Osamaksurahoitukset</i> (kylvökoneen osto v. 2020)	30000	3,5 %	1050	10000	3
Vastuut meijerille, lihataloille ym.	15000	3,0 %	450	5000	2
Verovelat	0	7,0 %	0		
Rästilaskut	10000	4,5 %	450	10000	
Muut vastuut, mikä?	0	0,0 %	0		
<i>Kaikki vastuut yhteensä</i>	340000	2,4 %	8000	50000	

Varavoimaa Farmarille
Talouden ABC 2021

Omavaraisuus %

- $100 \times \text{oma pääoma} / \text{maatalouden omaisuus}$

alle 20 %	heikko
20 - 40 %	tyydyttävä
yli 40 %	hyvä

Maatalouden koko omaisuus (pellot, rakennukset, koneet, eläimet, sijoitukset, varastot, ym. varat)

Oma pääoma

Pitkä- ja lyhytaikaiset velat

- Maataloudessa keskimäärin melko korkeat (50-80 %), maatalous sitoo tuottoon nähden paljon pääomaa ja spv-kauppahinnat ovat yleensä alhaisia tilan käypään arvoon verrattuna.

Suhteellinen velkaantuneisuus

= maatalouden velka/liikevaihto %

- Pankin viitearvoja:
 - Alle 40 % hyvä
 - 40-100 % kohtuullinen
 - 100-200 % korkea
 - yli 200 % huolestuttava, paitsi jos juuri tehty iso investointi
- Keskimäärin maatilojen velkaantuneisuus 100-130 %

Talouden ABC -excel-työkalu ja opas

- Talouden ABC -excel-laskentatyökalu maatalan taloustilanteen kokonaisuuden hahmottamiseen
- Talouden ABC -videot Youtubessa (3 x 15 min)
- Talouden ABC -opas valmisteilla:
 1. Talouden kulmakivet
 2. Vakavaraisuus
 3. Kannattavuus
 4. Maksuvalmius
 5. Talouden parantamiskeinoja
 6. Suunnittelu ja seuranta

TALOUDEN ABC -OPAS

Maatalan talouden hallinnan tueksi

Maatalousyrittäjän Muutoskirja

- saatavissa MTK-Satakunnan toimistolta maksutta (28 s.) tai
- pdf-muodossa www.mtk.fi/varavoimaafarmarille

1. Miksi muutos
2. Tulevaisuuskuva
3. Itseni ja muutoksen johtaminen
4. Työn hallinta
5. Oma osaamiseni
6. Elämäntilanteeni
7. Motivaatio

Varavoimaa Farmarille muutokseen
Talouden ABC 11_2021

MUUTOKSEN **ABC**

Maatalousyrittäjän
MUUTOSKIRJA
oman maatalousyrittäjyyden pohdintaan

Luottamuksellista, puolueetonta ja maksutonta apua muutoksissa ja vaikeuksissa

- Kaikki yhteydenotot, tapaamiset ja keskustelut luottamuksellisia
- Eri tahoihin voidaan olla yhteydessä ainoastaan yrittäjän luvalla
- Tapaamiset maatilalla tai muissa sopivissa paikoissa
- Varavoimaa Farmarille muutokseen -hanke maatalousyrittäjän tukena:

Riitta Seppälä
gsm 044 972 6195

riitta.seppala@mtk.fi

Antero Kaappa
gsm 050 080 9317

antero.kaappa@gmail.com

Virve Hindström
gsm 050 309 0991

virve.hindstrom@mtk.fi

- facebook.com/varavoimaafarmarille
- www.mtk.fi/varavoimaafarmarille

Varavoimaa Farmarille muutokseen
Talouden ABC 11_2021

